Przedpłata wraz z przesyłką pocztową wynosi 12 koron rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy ulicy Hetmańskiej l. 12.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 10. i 25. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 19. Dnia 10. października 1900. XXVII. rocznik.

Nakładem Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Tadeusz Romanowicz.

Zwracamy uwagę Szanownych Zarządów Stowarzyszeń związkowych, na zbliżający się termin dorocznego Zjazdu delegatów. Stowarzyszenia, pragnące na Zjeździe poczynić samoistne wnioski, zechcą je wcześnie do biura Związku nadesłać, ażeby Wydział mógł nad niemi przeprowadzić obrady i na porządku dziennym Zjazdu je postawić.

Nasze stowarzyszenia
w roku 1899.

Statystyka naszych stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych za rok 1899 — już gotowa. Zanim pojawi się Rocznik, ze szczegółowem opracowaniem cyfr, przez statystykę dostarczonych, możemy się z czytelnikami *„Związku“* podzielić niektóremi datami.

Stowarzyszeń, które nadesłały wykazy, obejmuje nasza statystyka 629, w porównaniu z rokiem ubiegłym o 54 więcej — a mianowicie: kredytowych 136 związkowych (+2) - 416 niezwiązkowych (+49) razem 552 (+51) — innych stowarzyszeń, więc wytwórczych, handlowych i t. p. związkowych 23 (+1) — niezwiązkowych 54 (+2) — razem 77 (+3).

Podajemy naprzód cyfry stowarzyszeń kredytowych.

Liczba członków wynosiła w r. 1899 w związkowych 183.312 (+6.091) w niezwiązkowych 204.457 (+34 799) razem 387.769 (+40.890). Na jedno stowarzyszenie wypada zatem przeciętnie w związkowych 1.348, w niezwiązkowych 491 czł. — ogółem zaś 702 członków na 1 stow. Cyfra ta wzrosła w związkowych o 25 członków na jedno stow.

Udziały wynoszą w związkowych 8,417.376 kor. -- w niezw. 12,324.896 k. — ogółem 20,742.273 k. — i wzrosły pierwsze o 370.899 k. — drugie o 1,032.292 k. — ogółem o 1,403.191 k. Na jedno stowarzyszenie wypada udziałów: w związkowych 61.892 k. — w niezw. 29 627 k. — ogółem 37.576 k. — zaś na jednego członka w pierwszych 45·92 k. — w drugich 60 28 k. — ogółem 53·49 k.

Fundusze rezerwowe wynoszą w związkowych 2,767.737 k. w niezwiązkowych 3,407.034 k. — ogółem 6,174.772 k. — i wzrosły w pierwszych o 271.731 k. w drugich o 304.672 k. — ogółem o 576.404 k. Na jedną spółkę wypada w związkowych 20.351 k. funduszu rezerwowego — w niezwiązkowych 8.190 k. — ogółem 11.186 k. — natomiast na jednego członka w związkowych 15·09 k. — w niezwiązkowych 16·69 k. — ogółem 15·92 k.

Kapitał własny wynosi w stowarzyszeniach związkowych 11,185.113 k. — w niezwiązkowych 15,731.930 k. — ogółem 26,917.043 k. i wynosi w przecięciu na 1 stow. w związkowych 82.243 — w niezwiązkowych 37.817 — we wszystkich 48.762 k. — zaś na 1 członka w pierwszych 61·01 k. — w drugich 76·97 k. – we wszystkich 69·41 k.

Wkładki na rachunek bieżący (oszczędności) wynoszą ogółem 71,343.443 — z tego w stow. związkowych 30,265.246 k. — w niezw. 41,078 196 — i wypada na 1 stowarzyszenie w pierwszych 222 554 k. — w drugich 98.745 k. -- we wszystkich 129.009 k. — zaś na 1 członka w związkowych 165·1 k. — w niezw. 200·91 k. — we wszystkich 184·38 k. W porównaniu z rokiem poprzednim wzrosły one w stowarzyszeniach związkowych o 2,023.350 k. — w niezwiązkowych o 5,085.834 k. — ogółem o 7,109.185 k. Wzrost

ten jest szczególniej znaczny w związkowych, gdzie wynosi 14.877 k. przeciętnie na 1 stow.

Inne długi stowarzyszeń kredytowych zmniejszyły się. Wynosiły one w stowarzyszeniach związkowych 7,968.654 k. (mniej o 1,794.130 k.) — w niezwiązkowych 11,276.090 k. (mniej o 2,654.996 k.) — ogółem 19,244.744 k. (mniej o 4,449 126 k.). Wzrost znaczniejszy wkładek, z równoczesnem obniżeniem innych kredytów, odpowiada stosunkom finansowym kraju w roku ubiegłym. W skutek znanych klęsk finansowych musiały zakłady publiczne stać się bardziej powściągliwemi w udzielaniu kredytów — natomiast zaś drobny kapitał prywatny chętniej szuka lokacyi w instytucyach miejscowych.

Czysty zysk wynosił w r. 1899 — w stowarzyszeniach związkowych 728.311 k. i wzrósł w porównaniu z rokiem poprzednim o 73.839 k. — w niezwiązkowych wynosił on 948.640 k. (+ 61.778) — ogółem 1,676.951 k. (+135.615). W stosunku do całego kapitału obrotowego wynosi on w związkowych 1·4% — w niezw. 1·3% — we wszystkich 1·35% zaś w stosunku do udziałów w związkowych 8·6% — w niezw. 7·6% — we wszystkich 8·08%.

Kapitał obrotowy wynosił w stowarzyszeniach związkowych 51,634.592 k. i wzrósł w porównaniu z rokiem poprzednim o 1,389.490 k. — w niezwiązkowych 71,902.876 k. (+4,000.472) — ogółem 123,537.469 k. (+5,389.962).

Po stronie czynnej bilansu jest równoległy poważny wzrost.

Pożyczki wynosiły z końcem roku w stow. związkowych 44,881.036 k. i wzrosły w porównaniu z rokiem poprzednim o 237.110 k. — w niezwiązkowych 63,598.685 k. (+2,434.743)—razem 108,479.722 k. (+2,671.854). Na 1 członka wypada przeciętnie: w związkowych 244 k. pożyczek — w niezwiązkowych 311 k. we wszystkich 279 k.

Wartość nieruchomości, będących własnością stowarzyszeń, wzrosła znacznie. Wynosi ona w stow. związkowych 1,859.528 k. i wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim o 391.812 k. — w niezwiązkowych 726.299 k. (+84.747) — ogółem 2,585.827 k. (+476.559).

Lokacye stowarzyszeń związkowyc w innych zakładach spadły: wynoszą one 1,277.041 k. i zmniejszyły się w porównaniu z rokiem poprzednim o 68.819 k. — w niezwiązkowych 1,511.382 (+63.038) — ogółem 2,788 423 (mniej o 5 781).

Suma pożyczek, w ciągu roku udzielonych wynosiła w stow. związkowych 79,168.219 k. — i wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim o 2,870.261 k. — w niezwiązkowych 120,130.108 k. (wzrost o 12,071.716) — ogółem 199,298.327 (+14,941.977). Na 1 członka wypada przeciętnie w związkowych 431 k. — w niezw. 587 k. — we wszystkich 511 k.

Z powodu zupełnie odmiennych stosunków na Śląsku, i ze względu, że Śląsk nie był w roku zeszłym dotknięty taką klęską finansową jak Galicya — nie objęliśmy powyższem zestawieniem cyfr, odnoszących się do obu związkowych stowarzyszeń śląskich — są to zatem wyłącznie cyfry galicyjskie.

W dwóch śląskich stowarzyszeniach, należących do naszego Związku (Cieszyn i Frysztat) było w r. 1899 członków 5.928 — (o 174 więcej, niż w roku poprzednim). Udziały wynoszą 549.812 kor. — fundusz rezerwowy 170.159 k. — wkładki na rachunek bieżący (oszczędności) 3,522.269 k. — inne długi 20 403 k. (Cieszyn nie ma ich wcale). Czysty zysk 44 470 k. Kapitał obrotowy z końcem roku 4,322.161 k. Stan pożyczek wynosił 3,861.156 k. — nieruchomości 89.713 k. — lokacye 249 606 k. Suma pożyczek, w ciągu roku udzielonych 982.011 k.

Przechodzimy do stowarzyszeń „innych“ — wytwórczych, handlowych i t. p. Tych wykazuję statystyka 23 związk. — a 54 niezwiązkowe. Członków liczyły one 9.853 (o 2.778 więcej niż w roku poprzednim). Z tego było w związkowych 3.139 a w niezwiązkowych 6.714. W pierwszych zatem wypada na jedno stowarzyszenie związkowe 136 — niezwiązkowe 124.

Udziały wynoszą w związkowych 879.101 k. — w niezw. 2,269.785 k. — razem 3,148.886 k. Na jedno stowarzyszenie wypada przeciętnie w związkowych 38.221 k. — w niezw. 42.033 k udziału — zaś na jednego członka w pierwszych 280, w drugich 338 k.

Fundusz rezerwowy 263.774 k. a mianowicie w związkowych 122.903 k. — w niezwiązkowych 140.871 k. Jak na stowarzyszenia, mające na celu produkcyę lub handel, fundusze rezerwowe powinne być wyższe!

Długi tych stowarzyszeń wynoszą 5,018.922 k.— z tego w związkowych 3,133.295 k. — w niezwiązkowych 1,885.627 k.

Czysty zysk 291.046 k. — z tego w związkowych 119 847 k. — w niezwiązkowych 171.199 k.

Cały kapitał obrotowy wynosił z końcem r. 1899 w związkowych 4,386.712 k. — w niezwiązkowych 5,175.668 k — razem 9,562.380 k.

Stosunek kapitału własnego do obcego jest korzystny — wynosi 1 : 1·47. Czysty zysk w stosunku do całego kapitału obrotowego czyni 3% — w stosunku do udziałów 9·2%.

Zapasy towarów wynoszą 2,621.575 k. — kredyty udzielone 2,135.219 k. — wartość nieruchomości 1,599.825 k.

Wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim, jest wcale poważny. Liczba członków wzrosła o 2.778 k. — udziały o 801.576 k. — fundusze rezerwowe o 17.702 k. — długi stowarzyszeń o 66.237 k. — cały kapitał obrotowy o 1,062.382 k. — zapas towarów o 1,071 583 k. — wartość nieruchomości o 25.508 k. Zmniejszyły się udzielone kredyty o 1,326.623 k. zmniejszył się też czysty zysk o 2.114 k. Zmniejszenie pierwszej pozycyi świadczy o zwiększonej ostrożności w gospodarce, na której zbyt wysokie kredyty towarowe mogłyby się szkodliwie odbić. Zmniejszenie czystego zysku jest tak małe, że trudno z tego wyprowadzać wniosków — a może nie będzie zbyt optymistycznem twierdzenie, że gdy przy znacznie zwiększonym kapitale obrotowym zysk się nieco zmniejszył, jest to dowodem ostrożniejszego, ściślejszego bilansowania.

W ogóle biorąc — odnosi się wrażenie, że rok ubiegły, takiemi finansowemi klęskami w kraju naszym zaznaczony — dla stowarzyszeń o zasadę pomocy własnej opartych był wcale pomyślny, a to zarówno w dziale stowarzyszeń kredytowych jak i innych. Byle rąk nie zakładać, nie zniechęcać się lokalnemi tu i owdzie niepowodzeniami i zawodami — kontrolę miejscową ulepszać i wzmacniać — a gdy w ten sposób pokonamy nasze własne ułomności, łatwiej nam przyjdzie pokonać pochodzące z zewnątrz niechęci i wstręty, które dotąd jeszcze nie przycichły zupełnie.

Zjazd związkowy niemieckich stowarzyszeń zarob. i gosp. w Austryi.

(Dokończenie).

Ostatni wniosek, domagający się takiej zmiany ustawy o stowarzyszeniach, ażeby jasno wypowiedziana została możność należenia osób prawnych do stowarzyszeń zarejestrowanych — podaliśmy w poprzednim numerze *„Związku“* mylnie jako uchwalony. Wniosek ten na skutek uchwały zgromadzenia przygotowawczego został z porządku dziennego cofnięty.

Następnie uchwalono na wniosek stowarzyszeń spożywczych Salzkammergutu:

Ze względu, że zdarzały się wypadki, w których przypisy podatków za bieżący rok podatkowy doręczano stowarzyszeniom nie w ciągu tego roku ale dopiero po jego upływie, przez co w gospodarce stowarzyszenia zajść może nieporządek — uprasza się Patronat o przedłożenie ministerstwu skarbu prośby, ażeby władzom podatkowym poleciło, by wymiary podatków stowarzyszeniom zarobkowym i gospodarczym doręczały co roku do końca pierwszego półrocza a najpóźniej w trzy miesiące po wniesieniu zeznania podatkowego.

Na wniosek Związku niemieckich stowarzyszeń spożywczych w Czechach zalecono stowarzyszeniom spożywczym, żeby dla wspólnego zakupna towarów posługiwały się w miarę możności założoną w Opawie agenturą dla austryackich stowarzyszeń spożywczych.

Ciekawe nadużycie, jakie stało się zwyczajowem w handlu, odsłania uchwała, powzięta na wniosek Związku niemieckich stowarzyszeń zaliczkowych i spożywczych w Styryi — o wystosowanie do rządu prośby by przy redakcyi ustawy przeciw ukróceniu wagi i jakości towarów zwrócił także uwagę na takie ukrócenia wagi, jakie się zwyczajowo w handlu przyjęły, jak np. przy cukrze, zwłaszcza zaś kostkowym, gdzie odbiorcy otrzymują z fabryki o 2 do 3% efektywnego towaru m n i e j, niż płacą i niż jest fakturowane.

Dla wewnętrznych stosunków w Związku niemieckich stowarzyszeń, charakterystyczna jest następująca uchwała, powzięta na wniosek dolnoaustryackiego Związku stowarzyszeń spożywczych:

„U s i l n i e z a l e c a s i ę s t o w a r z y s z e n i o m w i c h w ł a s n y m i n t e r e s i e, a ż e b y n a u c h w a ł y Z j a z d ó w o g ó l n e g o Z w i ą z k u w i ę k s z ą n i ż d o t ą d z w r a c a ł y u w a g ę, uchwały te bowiem zapadają na zasadzie dojrzałych, długoletnich doświadczeń i po wszechstronnem, gruntownem rozważeniu faktycznych stosunków. Tylko wtedy, jeżeli stowarzyszenia statecznie starać się będą o polepszanie swoich urządzeń, mogą one oczekiwać, iż w życiu publicznem osięgną to stanowisko i to poważanie, do jakiego już dzisiaj pełne mają prawo“.

Wreszcie — jedna z tych rezolucyj, jakich już mnóstwo nauchwalano, a które tylko wtedy prowadzą do celu, jeżeli w kołach interesowanych i w zawodowych organizacyach znajdą się ludzie, do pracy zbiorowej chętni i uzdolnieni:

„Zważywszy, że stan kupiecki i przemysłowy w Austryi potrzebuje potężnej zachęty, ażeby mógł choć w przybliżeniu dotrzymać kroku handlowym i przemysłowym zdobyczom innych państw cywilizowanych, zważywszy dalej, że świadome celu popieranie opartych na czystej zasadzie własnej pomocy stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych według systemu Schultzego z Delitzsch, a zwłaszcza s t o w a r z y s z e ń p r z e m y s ł o w y c h, mogłoby handel

i przemysł ożywić — uchwala Zjazd związkowy: Poleca się Wydziałowi ściślejszemu, ażeby naradził się nad środkami i drogami, które byłyby zdolne do takiego rozszerzenia stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych systemu Schultzego z Delitzsch, które do powyżej wytkniętego celu jest konieczne — i żeby z tego na następnym Zjeździe zdał sprawę a ewentualnie poczynił wnioski".

Uchwaleniem tego polecenia i zwykłemi końcowemi podziękowaniami Zjazd zakończył swoje tegoroczne obrady.

Jeżeli pominiemy fakt, że w niemieckim ruchu stowarzyszeń poważną rolę odgrywają stowarzyszenia spożywcze, których u nas prawie nie ma — że zatem specyalne ich sprawy na Zjeździe związkowym niemieckim są przedmiotem obrad i uchwał — to zresztą spotykamy się na tym Zjeździe z samymi starymi znajomymi: fiskalne nadużycia, tylko w mniejszym niż u nas stopniu — niedostateczne ze strony stowarzyszeń stosowanie się do uchwał Zjazdu — narzekanie na obojętność kół interesowanych w stowarzyszeniach, mających na celu popieranie przemysłu i handlu. Z jednym tylko rodzajem spraw, które na naszych Zjazdach prawie co roku się powtarzają, tam się nie spotykamy — z przystosowywaniem gospodarki i urządzeń naszych stowarzyszeń do potrzeb kredytu włościańskiego. Bo też tam ludność rolnicza jest w tych stowarzyszeniach bardzo słabo, u nas bardzo silnie reprezentowana.

Ze sprawozdania patrona Wrabetza podajemy jeszcze niektóre szczegóły.

Jak co roku, tak i teraz skarży się patron, że nie może od niemieckich stowarzyszeń w Austryi uzyskać dat statystycznych, tak, aby zestawić dokładną ich statystykę — a z zazdrością i uznaniem wspomina przy tej sposobności o statystyce, zestawianej przez Związki stowarzyszeń polskich, czeskich i słoweńskich.

Podaje w sprawozdaniu cyfry, odnoszące się do ruchu stowarzyszeń w całej Austryi, według dat statystyki rządowej. Było ich z końcem r. 1899 ogółem 6.773 — z tych 6.670 zarejestrowanych a 103 nie zarejestr. W tej liczbie ogólnej 6 773 stow. — było zaliczkowych 4.515, a mianowicie 1.413 z ograniczoną a 3.032 z nieograniczoną poręką — zaś 70 nie zarejestrowanych. Systemu Schultzego jest stow. zaliczkowych 1.998 — zaś kas Raiffeisenowskich 2.447. Stowarzyszeń spożywczych 759 — z tych 639 z ograniczoną, 93 z nieogr. poręką a 27 nie rejestrowanych W porównaniu z rokiem poprzednim przybyło ich 45. Innych stowarzyszeń, magazynowych, surowcowych, produkcyjnych, budowniczych, spółek rolniczych, mleczarskich i t. p. było 1.499 — tych 1.356 z nieogr. 137 z ogr. poręką — a 6 nie rejestrowanych.

W bardzo energicznym ustępie patron oświadcza się przeciwko kierunkowi, jaki w tych ostatnich stowarzyszeniach przeważa — przeciw systemowi subwencyj ze strony władz, przeciwnemu zasadzie własnej pomocy. Twierdzi też, że znaczna część założonych ostatniemi laty stowarzyszeń przemysłowych i rolniczych, nie rozwija poważniejszej działalności i zapowiada, że wiele z nich póty tylko będzie istnieć, póki starczy subwencya, udzielona im przez państwo, kraj lub izby handlowe.

Cyfr obrotu za rok 1899 patron nie podaje — tylko na podstawie statystyki opracowanej dla wystawy paryskiej, podaje cyfry odnoszące się do stow. austr. systemu Schultzego za rok 1898. Towarzystw zaliczkowych było 1 816 — członków 1,088.716 — suma udzielonych kredytów 482,167.000 zł. — udziały wynosiły 51,265.000 zł. — rezerwy 29,202.000 zł. Obce kapitały 510,249.000 z tego 475,296.000 wkładek oszczędności a 34,953.000 z pożyczek, rachunków bieżących i reeskontu. Kapitał obrotowy ogółem 590,716.000. Fundusze własne w stosunku do obcych jak 1 : 6·3. Aktywa: weksle, skrypta i zastawy 293,931.000 — hipoteki 208,975 000 — lokacye 28,237.000 — papiery wartościowe 29,892.000 — nieruchomości 17,921.000 zł.

Rejestrowanych stowarzyszeń spożywczych było 688 — z tych przedłożyło sprawozdania 644, które liczyły 212.268 członków. Kapitał własny w udziałach i rezerwach wynosił 3,118.000 zł. — obcy zaś we wkładkach oszczędności, pożyczkach i długach towarowych 4,818.000 — stosunek własnego do obcego jak 1 : 1·5. Ogólny obrót towarów w r. 1898 wynosił 33,808.000 zł. — zapas towarów 6,834.000 zł — wierzytelności za towar 1,413.000 zł. — nie rozdzielony zysk 2,500.000 zł. W przecięciu pobrał jeden członek towarów za 159 zł.

Rozwój stowarzyszeń innego rodzaju, postępuje w ostatnich latach w nieco szybszem tempie. Stowarzyszenia produkcyjne — pominąwszy niektóre wielkie przedsiębiorstwa przemysłowe, korzystające z formy udziałowej, — zresztą głównie tylko przez robotników bywają zakładane. Patron zaznacza z ubolewaniem, że stan tych spółek w ogóle nie bardzo jest pomyślny. Powodem tego „brak karności wśród członków, brak ducha kupieckiego i niekupieckie kierownictwo, a po części udzielanie zbyt wielkich kredytów dla osięgnięcia wysokiego obrotu".

Obszerniejszy ustęp sprawozdania poświęca patron sprawom podatkowym. Nowa ustawa podatkowa, która stowarzyszeniom przyznała ulgi — w praktyce

bywa tak stosowana, aby przez wyłączanie różnych pozycyj wydatków, czysty zysk ile możności sztucznie podnieść. Ręka w rękę z tem idą usiłowania ministerstw handlu i spraw wewnętrznych, aby stowarzyszenia spożywcze w działalności ich ograniczyć, nawet wtedy, gdy wyłącznie członkom sprzedają towary, więc w ogóle nie prowadzą przemysłu.

Do Związku niemieckich stowarzyszeń w Austryi należy 305 stow. (d. 31. sierpnia 1900), które liczą razem 145 000 członków. Patron interweniuje głównie w sprawach podatkowych i opłat pośrednich, w znacznej także mierze w przemysłowych sprawach stowarzyszeń spożywczych. Związków częściowych *(Unterverbände)* należących do Związku ogólnego, jest 10. O lustracyach, wykonywanych przez te Związki częściowe, powiada patron, że czynią one wprawdzie postępy, ale pozostają po za tem, czego oczekiwano. Przyczyną tego jest z jednej strony niemożność stałego zamianowania rewizorów, z drugiej okoliczność, iż przymusowe przeprowadzenie ulepszeń nawet tam, gdzie byłoby konieczne, nie jest możliwe „Zwłaszcza zaś zamknięcia rachunkowe stowarzyszeń zaliczkowych bardzo wymagają reformy i mało jest takich, któreby były formalnie dobre a zaledwie 10, któreby według jednakowych zasad były zestawione“.

Sprawozdanie kończy się nieco żałośnie: „Chętnie przyznaję — że jeszcze wiele byłoby do zrobienia i że niejedno urządzenie i niejedna czynność naszego Związku wypaść by mogły lepiej i donioślej; ale wobec faktu, że z kół, stojących po za stowarzyszeniami, nie doznajemy żadnego poparcia, że wielka liczba niemieckich stowarzyszeń w Austryi wprawdzie z naszych prac i zdobyczy korzysta, ale do kosztów niemi spowodowanych, niczem się nie przyczynia, że wreszcie — czego zataić nie mogę — patronat także ze strony stowarzyszeń związkowych nie doznaje tego poparcia, na jakie ze względu na swe dobre chęci i dotychczasowe wyniki miałby prawo liczyć — można naszą dotychczasową działalność uznać za dostateczną“.

Dokuczliwość fiskalna.

W wiedeńskiej *Genossenschaft* czytamy:

Trzeci ustęp §. 110. ust. II. nowej ustawy podatkowej z 25. października 1896, Dz. u. p. Nr. 220 — postanawia:

„Ponadto przedsiębiorca jest obowiązany, wiadomości i wykazy, — których od niego zażąda władza podatkowa, o ile służą do stwierdzenia faktów, mających wpływ na wymiar podatku, — sumiennie przedkładać, a w szczególności na żądanie władzy podatkowej wykazać czysty dochód każdego poszczególnego przedsiębiorstwa, jakie prowadzi“.

Jakkolwiek to postanowienie ustawy żądanie dostarczania wiadomości i wykazów odnosi tylko do tych wypadków, które służą do stwierdzenia faktów, mających wpływ na wymiar podatku, to jednak Starostwa jako władze podatkowe pierwszej instancyi — uczyniły z tego paragrafu narzędzie inkwizycyi; pytania ich nie mają już granic, rzeczowo są często niezrozumiałe i wprawiają w kłopot tego, który ma na nie odpowiedzieć. Im mniejsze jest przedsiębiorstwo, tem większa jest ilość postawionych pytań, władze bowiem za każdą cenę chcą powiększyć buchalteryczny czysty zysk do wymiaru podatku i spodziewają się przez zadawanie wielu pytań przecież wydobyć jeszcze jakąś pozycyę, którąby można dobić do czystego zysku.

Z wielkiego materyału, jaki mamy pod ręką, wyciągniemy dziś tylko niektóre fakty, aby na podstawie urzędowych dokumentów wykazać nową inkwizycyę fiskalną.

Związek spożywczy robotników w Johannesthal *(Arbeiter-Consumverein)*, który w r. 1899 wykazał 667 zł. zysku, do którego dobić należało jedynie tylko kwotę 14 zł. 75 ct., zapłaconą tytułem podatków i należytości, otrzymał dotychczas w celu unormowania podstawy do opodatkowania sześć następujących pism Starostwa w Jagerndorfie:

Dnia 17. czerwca 1900. Poleca się zarządowi najdłużej w ciągu dni 8 miu przedłożyć tutaj dla poinformowania się jeden egzemplarz statutu Związku spożywczego.

Dnia 3. sierpnia 1900. Na podstawie § 110. ustawy o podatku osobisto-dochodowym należy przedłożyć władzy skarbowej pierwszej instancyi w celu wymierzenia podatku zarobkowego według ustępu II. ustawy o podatku osobisto dochodowym — zeznania — w ciągu 14 dni po zatwierdzeniu zamknięć rachunkowych przez walne zgromadzenie.

Uprasza się zatem szanowny Zarząd, aby odpowiedział temu ustawowemu żądaniu w przeciągu trzech dni.

Przedłożyć należy:

1. wypełnione zeznanie do podatku; 2. zatwierdzone zamknięcie rachunków (podwójnie); 3. książeczkę podatkową; 4. uwierzytelniony odpis protokołu walnego zgromadzenia.

Formularz zeznania do podatku załącza się.

Dnia 13. sierpnia 1900. Proszę o natychmiastowe nadesłanie jednego egzemplarza statutu i zamknięcia rachunków za rok 1898, dalej o powiadomienie, komu została wypłacona kwota wynosząca 364 kor. 96 gr. umieszczona w rubryce „płace zarządu“ i jaki jest stosunek tych osób do stowarzyszenia, jaka jest wartość inwen-

tarza, od której odpisano i co ma oznaczać pozycya „mające się jeszcze wypłacić procenty od udziałów“ a wreszcie o poszczególnienie rozmaitych wydatków przedsiębiorstwa.

Dnia 26. sierpnia 1900. Proszę po raz drugi o nadesłanie odwrotną pocztą jednego egzemplarza statutów i zamknięcia rachunków za r. 1898, dalej o powiadomienie, komu została wypłaconą kwota wynoszącą 364 kor. 96 gr. umieszczona w rubryce „płace zarządu“ i jaki jest stosunek tych osób do Związku, jaka jest wartość inwentarza, od której odpisano i co ma oznaczać pozycya „mające się jeszcze wypłacić procenty od udziałów, a wreszcie o poszczególnienie rozmaitych wydatków przedsiębiorstwa.

Dnia 6. września 1900. Wzywa się ponownie szanowny Zarząd do natychmiastowego nadesłania załączników i wyjaśnień, zażądanych tutejszymi odezwami z 13. sierpnia 1900 i 26. sierpnia 1900, L. 4.949.

Dnia 12. września 1900. Poleca się szanownemu Zarządowi, aby bez zwłoki wykazał i cyframi wyszczególnił według pojedynczych kategoryi, rozmaite wydatki przedsiębiorstwa.

Stowarzyszenie dało na każde z tych pism, żądane wyjaśnienia i załączniki, jakkolwiek to nie zawsze było łatwe, bo jeśli prosty robotnik ma wyjaśniać urzędnikowi podatkowemu, co ma oznaczać pozycya „mające się zapłacić procenty od udziałów“, to to wcale nie jest tak łatwem, bo my sami dla tej, już i tak dokładnie określonej pozycyi, nie moglibyśmy dać dalszych wyjaśnień.

Gdy piąte i szóste pismo nadeszło, to już żaden mędrzec nie byłby wstanie podać dalsze wyjaśnienia i dlatego stowarzyszenie zwróciło się do Patronatu o radę i pomoc.

Starostwo otrzymało teraz na swe szóste pismo odpowiedź, w której mu wyłuszczono, że stowarzyszenie dało już wszystkie możliwe wyjaśnienia. Rachunek zysków i strat za r. 1899 jest już i bez tego aż do drobiazgów wyszczególniony, — posiada bowiem 19 pozycyi, które razem wynoszą tylko 1.452 kor. 38 gr.

Żądanie Starostwa, aby „rozmaite wydatki biurowe“ wynoszące 31 kor. 10 gr. jeszcze bardziej wyszczególniać, można uważać za równoznaczne z żądaniem, aby z księgi kasowej wypisać pojedyncze pozycye od 1. stycznia do 31. grudnia, a do tego stowarzyszenie nie jest ustawowo obowiązane, dlatego powołując się na odnośne przepisy rozporządzenia wykonawczego do ustawy podatkowej, odmawia dalszego wyszczególniania owych 31 kor. 10 gr.

Na to nadeszło siódme pismo, w którem Starostwo żądania swoje zmieniło w ten sposób, iżby podano tylko pojedyncze działy rozmaitych wydatków biurowych — rozdrabnianie zaś na cyfry jest nie potrzebne.

Teraz wiedziało wreszcie stowarzyszenie, o co chodzi i podało, że w rozmaitych kosztach biurowych wynoszących 31 kor. 10 gr., są zawarte wydatki na papier pakunkowy i wszelkiego rodzaju sznurki, na oświetlenie i czyszczenie biura, na zapałki, gwoździe i inne podobne drobiazgi.

Spodziewać się należy, że teraz stowarzyszenie będzie miało spokój i otrzyma do końca roku wymiar podatku za r. 1900, który będzie wynosić około 37 kor.

Prawda, że gdyby się było udało owe długo omawiane sporne 31 kor. 10 gr., uznać za wydatek niepotrącalny, wtedy suma podatku powiększyłaby się prawie o jedną koronę!

Zasłudze — korona! A może by kto myślał, że w tym wypadku zysk dla skarbu był wątpliwy, a wielka pisanina władzy podatkowej więcej niż koronę kosztowała? Co do wartości tego sposobu wymierzania podatku mogą być w każdym razie różne zdania.

Tyle *Genossenschaft*. My możemy tylko dodać: u nas nie lepiej — a gdyby stowarzyszenia nasze, tak samo jak w ogóle koła opodatkowanych, mniej były cierpliwe, to możnaby gorszych jeszcze faktów z galicyjskiej praktyki wiele przytoczyć.

Nekrologia.

— † **Hipolit Szanecki**, jeden z najstarszych i najgorliwszych pracowników na polu stowarzyszeń w naszym kraju, wierny a czynny zwolennik idei pomocy własnej, zmarł w Mielcu dnia 23. sierpnia, pozostawiając po sobie żal ogólny i wdzięczną a pełną czci pamięć w instytucyi, w której przez ćwierć wieku skutecznie pracował.

Ś. p. Hipolit Szanecki urodził się w roku 1842 w Królestwie Polskiem — do gimnazyum uczęszczał w Lublinie a po ukończeniu szkół gimnazyalnych, otrzymał posadę przy rządzie gubernialnym w Lublinie.

Na tej posadzie zastał go rok 1863. Ś. p. Szanecki brał czynny udział w powstaniu, jako oficer dostał się do niewoli na Sybir a po sześciu latach ciężkiej doli wygnańca przybył w r. 1873 do Mielca i został sekretarzem tamtejszej Rady powiatowej. W r. 1875 wszedł w skład Dyrekcyi Towarzystwa Zaliczkowego w Mielcu, i w zarządzie tym do śmierci pozostawał. Od ukonstytuowania Związku stowarzyszeń był stale delegatem Towarzystwa mieleckiego na Zjazdy związkowe i w pracach ich gorliwy zawsze brał udział Ze szczerym żalem żegnamy wiernego i zasłużonego towarzysza pracy. Cześć jego pamięci!

Rozmaitości.

— **W Żydaczowie** dyrektor tamtejszej powiatowej Kasy zaliczkowej i oszczędności, p. Jan Szczurek, na podstawie zezwolenia Namiestnictwa zamienił nazwisko na Szczurkowski.

Ruch stowarzyszeń.

Wykaz lustracyj, przeprowadzonych w miesiącu wrześniu b. r.:

I. Lustrator związkowy p. I. Domagalski zlustrował stowarzyszenia:

1. Stow. oszczędn. i poż. w Andrychowie;
2. Bank zal. w Bołszowcach;
3. Kasę zal. „Nadzieja" w Bołszowcach;
4. Bank zal. „Nadzieja" w Delatynie;
5. Stow. poż. i oszczędn. „Wzaj. pomoc" w Dobczycach;
6. Towarz. zal. w Gorlicach, (wspólnie z p. J. Strzyżowskim);
7. Tow. handl. roln. przem. w Gorlicach, (rozpoczętą lustracyę kończył p. J. Strzyżowski);
8. Kasę zal. w Maryampolu;
9. Stow. oszczędn. i poż. „Opatrzność" w Milówce;
10 Kasę zal. w Nadwórnie;
11. Spółkę owocarską w Nadwórnie;
12. Tow. kowali w Sułkowicach.

II. Sekretarz Związku, p. N. Ulmer zlustrował stowarzyszenia:

13. Towarz. zal. w Jaworowie;
14. Towarz. zal. w Przemyślanach, (wspólnie z p. J. Strzyżowskim);
15. Tow. kasy zal. w Szczercu

III. Delegat Związku p. J. Strzyżowski, referent Banku krajowego, zlustrował:

16. Tow. zal. w Krośnie;
17. Tow. wyrobu szat liturg. w Krośnie;
18. Tow. zal. w Krościenku nad Dunajcem;
19. Stow. poż. i oszcz. „Wzaj. Pomoc" w Krynicy; i jak wyżej:

Tow. zal. w Gorlicach;
Tow. handl. roln. przem. w Gorlicach; i
i Tow. zal. w Przemyślanach.
Razem przeprowadzono lustracyi 19.

Zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. Dziennik urzędowy ogłasza następujące zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych:

Nowe stowarzyszenia:

Jaryczów stary. Spółka oszczędności i pożyczek, stow. zarej. z nieogr. poręką.

Statut z dnia 17. czerwca 1900. zarejestrowany uchwałą sądu kraj. we Lwowie z dnia 3. sierpnia 1900., l. cz. Firm. 1.504 stow. II. 223.

Dyrekcya: Jan Bałtarowicz, Hryńko Kohut, Kasper Andrejczuk, Kazimierz Szponarski i Dmytro Kułyk.

Kamionka strumiłowa. Spółka oszczędności i pożyczek, stow. zarej. z ogran. poręką.

Statut z dnia 23. stycznia 1900. zarejestrowany uchwałą sądu obwod. w Złoczowie z 21. kwietnia 1900., l. cz. Firm. 34/00.

Dyrekcya: ks. Michał Cegielski, Józef Rychwa i Jan Szyszkiewicz.

Kryłos. Spółka oszczędności i pożyczek, stow. zar. z nieogr. poręką.

Statut z dnia 22. maja 1900. zarejestrowany uchwałą sądu obwod. w Stanisławowie z dnia 9. lipca 1900., l. cz. Firm. 124 stow. II. 742.

Dyrekcya: Edmund Gampel i Franciszek Parasiewicz.

Lutowiska. Towarzystwo kredytowe dla handlu i przemysłu, stow. zarej. z potrój. ogran. poręką.

Statut z dnia 10. maja 1900. zarejestrowany uchwałą sądu obwod. w Sanoku z 19. czerwca 1900., l. cz Firm. 86/00.

Dyrekcya: Jakób Redlich, Mendel Eisenhandler i Pinkas Gutwillig.

Lwów. Fabryka sztucznego kamienia i dachówek, stow. zarej. z ogran. poręką.

Statut z dnia 1. maja 1899. zarejestrowany uchwałą sądu kraj. we Lwowie z dnia 5. lipca 1899., l. cz. Firm. 1.388 stow. II. 172.

Dyrekcya: dr. Alojzy Rybicki, Maurycy Lazarus, Jan Lewiński i Alfred Kamienobrodzki.

Magierów. Spółka oszczędności i pożyczek, stow. zarej. z nieogr. poręką.

Statut z dnia 13. maja 1900. zarejestrowany uchwałą sądu kraj. we Lwowie z dnia 7. lipca 1900., l. cz. Firm. 1.305 stow. II. 219.

Dyrekcya: ks. Andrzej Iwanczyszak, Franciszek Bunds i Jan Wróbel.

Zmiany statutu:

Gliniany. Sąd obwodowy jako handlowy w Złoczowie uwiadamia, że wskutek uchwały z dnia 7. lipca 1900. Firm. 105/00 wpisano dnia 26. lipca 1900. przy firmie: „Towarzystwo zaliczkowe w Glinianach, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką", wskutek prawomocnie na walnem zgromadzeniu członków z dnia 27. marca 1900. powziętej uchwały

członków zmianę §. 1. pierwotnego statutu a mianowicie, że zmieniony paragraf statutu obecnie tak brzmieć będzie: „Towarzystwo zaliczkowe w Glinianach, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką“, po rusku: Towarystwo zadatkowe w Hlynianach, stowaryszenie zajerestrowane z obranyczenojo porukojo“, tudzież, że dyrektorami tegoż Towarzystwa na trzechletnią kadencyę z dniem 19. kwietnia 1900. rozpocząć się mającą, wybrani zostali ks. Filemon Reszetyłowicz i Andrzej Bałtarowicz.

(Uchwała z dnia 11. sierpnia 1900.; l. cz. Firm. 133/00).

Nadwórna. Sąd obwodowy jako handlowy w Stanisławowie oznajmia, że równocześnie polecił prowadzącemu rejestr stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, aby w rejestrze przy firmie: „Kasa zaliczkowa w Nadwórnie, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką“ wpisał, że na odbytem w Nadwórnie dnia 4. czerwca 1899 r. ogólnem zgromadzeniu tegoż Towarzystwa wybrano na dalszy przeciąg lat trzech Emiliana Kobrzyńskiego c. k. sekretarza sądu powiatowego jako zastępcę dyrektora w miejsce ś. p. Edmunda Łaszcza, tudzież Michała Garbiaka ponowie jako kasyera i Bazylego Borysiewicza ponownie jako kontrolora, wszystkich w Nadwórnie zamieszkałych.

(Uchwała z dnia 14. listopada 1899., l. cz. Firm. 132).

Zmiany w Dyrekcyi.

Dukla. Sąd obwodowy jako handlowy w Jaśle, poleca wpisanie do rejestru dla spółek zarobkowych i gospodarczych przy firmie: „Towarzystwo zaliczkowe w Dukli, stowarzyszenie zarejestrowane z poręką ograniczoną“, iż w miejsce zmarłego zastępcy dyrektora ś. p. Zygmunta Maniawskiego, wybranym został na walnem zgromadzeniu członków powyższego stowarzyszenia dnia 28. stycznia 1900. odbytem, nowym zastępcą dyrektora p. dr. Adam Jasiński w Dukli zamieszkały z tem samem co poprzedni upoważnieniem do zastępstwa firmy Towarzystwa.

(Uchwała z dnia 28. lipca 1900., l. cz. Firm. 82/00).

Sanok. Sąd obwodowy jako handlowy w Sanoku ogłasza, że w rejestrze dla firm stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych wpisał przy firmie: „Towarzystwo zaliczkowe w Lisku, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką“, że na nadzwyczajnem ogólnem zgromadzeniu członków tegoż Towarzystwa odbytem dnia 24. czerwca 1900 przez Radę nadzorczą wybrani a przez walne zgromadzenie członków Towarzystwa zatwierdzeni zostali na czas do 24. czerwca 1903 członkami zarządu a to:

1. dr. Jan Strutyński, adwokat w Lisku i dotychczasowy dyrektor;

2. Ferdynand Moszczeński, aptekarz w Lisku i dotychczasowy kontrolor;

3. Julian Jankiewicz, właściciel realności i ślusarz, wszyscy trzej członkami zarządu a

4. Aleksander Sliżyński, kupiec w Lisku;

5. Ferdynand Górka, c. k. oficyał urzędu podatkowego w Lisku, obaj ostatni zastępcami członków zarządu.

(Uchwała z dnia 27. sierpnia 1900., l. cz. Firm. 143/00 stow. I. 20).

Rozwiązania:

Biecz. Sąd obwodowy jako handlowy w Jaśle, poleca wpisanie do rejestru dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych przy firmie: „Towarzystwo ochrony własności ziemskiej, zarejestrowane z ograniczoną poręką z siedzibą w Bieczu“, że uchwałą zgromadzenia z dnia 11. listopada 1899., Towarzystwo to rozwiązanem zostało i że likwidatorami rozwiązanego Towarzystwa wybrani zostali: dr. Michał Maciejowski, adwokat w Bieczu i Józef Olszewski, właściciel dóbr w Sietnicy, którzy firmę w ten sposób podpisywać będą, że pod wyciśniętą stampiglią: „Towarzystwo ochrony własności ziemskiej, zarejestrowane z ograniczoną poręką z siedzibą w Bieczu“ z dodatkiem w „likwidacyi“ swoje nazwisko dr. M. Maciejowski, J. Olszewski podpiszą.

(Uchwała z dnia 28. lipca 1900., l. cz. Firm. stow. I. 90, 80/00).

Kopyczyńce. Sąd obwodowy jako handlowy w Tarnopolu ogłasza, że wpisaną w rejestrze handlowym dla firm zarobkowych i gospodarczych firmę: „Towarzystwo szewców w Kopyczyńcach, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką“ z powodu zaniechania przedsiębiorstwa wykreślono.

(Uchwała z dnia 16. czerwca 1900 l. cz. Firm. 363 stow. I. 85.

Sanok. Sąd obwodowy jako handlowy w Sanoku ogłasza, że w rejestrze dla spółek zarobkowych i gospodarczych wykreślił firmę: „Towarzystwo eskontowe i handlowe w Rymanowie, stowarzyszenie z potrójną ograniczoną odpowiedzialnością“, „Escompte und Handelsverein in Rymanów, registrirte Genossenschaft mit beschränkter Haftung“.

(Uchwała z dnia 9. czerwca 1900 l. cz. Firm. 280/99 stow. II. 34).

Z I. Związkowej Drukarni we Lwowie, ul. Lindego l. 4.